Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
PAOLO MENGOZZI
esitatud 15. septembril 2016 [1]

Liidetud kohtuasjad C-508/15 ja C-509/15

Sidika Ucar
versus
Land Berlin (C-508/15)
ja
Recep Kilic
versus
Land Berlin (C-509/15)

(eelotsusetaotlused, mille on esitanud Verwaltungsgericht Berlin (Berliini halduskohus, Saksamaa))

Eelotsusetaotlus — Euroopa Liidu ja Türgi vaheline assotsiatsioonileping — Liikmesriigi seaduslikul tööturul tegutseva Türgi päritolu töötaja pereliikmete riigis elamise õigus — Tingimused — Asjaolu, et perekonna taasühinemist taotlev isik peab tegutsema seaduslikul tööturul kolmel esimesel aastal, mil pereliige riigis elab

1. Kõnesoleva kahe eelotsusetaotlusega esitab Verwaltungsgericht Berlin (Berliini halduskohus, Saksamaa) Euroopa Kohtule küsimused tingimuste kohta, mille alusel Euroopa Liidu liikmesriigi territooriumil elava Türgi päritolu töötaja pereliikmed peavad saama töötamise õiguse. Need tingimused on kehtestatud 19. septembri 1980. aasta otsuse nr 1/80 assotsiatsiooni arengu kohta (edaspidi „otsus nr 1/80“) artikliga 7; selle otsuse võttis vastu assotsiatsiooninõukogu, mis asutati lepinguga assotsiatsiooni loomiseks Euroopa Majandusühenduse ja Türgi vahel, millele kirjutasid 12. septembril 1963 Ankaras (Türgis) alla ühelt poolt Türgi Vabariik ning teiselt poolt EMÜ liikmesriigid ja ühendus ning mis ühenduse nimel sõlmiti, kiideti heaks ja kinnitati nõukogu 23. detsembri 1963. aasta otsusega 64/732/EMÜ [2] (edaspidi „EMÜ-Türgi assotsiatsioonileping“).

I. Õiguslik raamistik

A. *Otsus nr 1/80*

2. Otsuse nr 1/80 artikli 6 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Arvestades erisusi, mis tulenevad artiklist 7, mis käsitleb pereliikmete vaba juurdepääsu tööle, on liikmesriigi seaduslikul tööturul töötaval Türgi päritolu töötajal:

— õigus pärast üht aastat seaduslikku töötamist selles liikmesriigis uuendada tööluba sama tööandja juures töötamiseks, kui tööandjal on talle tööd pakkuda;

1 — Algkeel: prantsuse.

2 — Nõukogu otsus lepingu sõlmimise kohta assotsiatsiooni loomiseks Euroopa Majandusühenduse ja Türgi vahel (EÜT 1964, 217, lk 3685; ELT eriväljaanne 11/11, lk 10).

— õigus pärast kolme aastat seaduslikku töötamist selles liikmesriigis ning ühenduse liikmesriikide töötajate eesõigusi arvestades võtta vastu enda poolt valitud tööandja juures samal kutsealal mõni teine tavapärastel tingimustel tehtud tööpakkumine, mis on registreeritud selle liikmesriigi tööhõivetalitustes;

— õigus pärast nelja aastat seaduslikku töötamist selles liikmesriigis omandada vaba juurdepääs kõigile palgalistele töökohtadele omal valikul.“ [Siin ja edaspidi on nimetatud otsust tsiteeritud mitteametlikus tõlkes.]

3. Otsuse nr 1/80 artikli 7 esimene lõik käsitleb nende liikmesriigi seaduslikul tööturul töötava Türgi päritolu töötaja pereliikmete õigusi, kellel on lubatud temaga kaasa tulla. Selles on sätestatud, et nendel pereliikmetel on „õigus võtta vastu kõiki tööpakkumisi pärast seda, kui nad on vähemalt kolm aastat selles liikmesriigis seaduslikult elanud, arvestades ühenduse liikmesriikide töötajate eesõigusi, [ning] õigus omandada vaba juurdepääs kõigile palgalistele töökohtadele omal valikul pärast seda, kui nad on selles liikmesriigis vähemalt viis aastat seaduslikult elanud.“

4. Otsuse nr 1/80 artikli 14 lõige 1 sätestab, et „[k]äesoleva jao sätete kohaldamisel arvestatakse avaliku korra, julgeoleku ja rahvatervise seisukohalt õigustatud piiranguid.“

B. *Saksa õigus*

5. Kõnesolevaid kohtuasju puudutavad sätted sisalduvad välismaalaste elamist, töötamist ja integratsiooni liitvabariigi territooriumil käsitlevas seaduses (Gesetz über die Einreise und den Aufenthalt von Ausländern im Bundesgebiet, edaspidi „AufenthG“).[3]

6. AufenthG § 4 lõige5 sätestab, et „[v]älismaalane, kellel on vastavalt EMÜ–Türgi assotsiatsioonilepingule õigus riigis elada, on kohustatud tõendama nimetatud õigust elamisloaga, kui tal ei ole elama asumise luba ega EÜ alalist elamisluba. Elamisluba väljastatakse taotluse alusel“.

7. AufenthG § 53 on sõnastatud järgmiselt:

„Välismaalane saadetakse riigist välja, kui:

1. teda on jõustunud kohtuotsusega karistatud ühe või mitme tahtlikult toimepandud kuriteo eest vähemalt kolmeaastase vabadusekaotuse või alaealistele kohaldatava karistusega või teda on jõustunud kohtuotsusega viieaastase ajavahemiku jooksul karistatud tahtlikult toimepandud kuritegude eest mitmel korral vabadusekaotusega või alaealistele kohaldatava karistusega kestusega kokku vähemalt kolm aastat või seoses viimase jõustunud süüdimõistva kohtuotsusega on tema suhtes kohaldatud karistusjärgset kinnipidamist[;]

2. teda on jõustunud kohtuotsusega karistatud narkootilisi aineid käsitleva seaduse tahtlikult toimepandud rikkumise eest […] alaealistele kohaldatava vähemalt kaheaastase karistusega või vabadusekaotusega, saamata karistusest tingimisi vabastust […].“

8. AufenthG § 55 näeb ette, et „[v]älismaalase võib riigist välja saata, kui tema elamine riigis ohustab [Saksamaa] avalikku korda ja julgeolekut või muid olulisi huve“,[4] eelkõige kui ta on toime pannud „seaduste, otsuste või kohtu- või haldusmeetmete rikkumise, mis ei ole pelgalt üksik või vähetähtis tegu […]“.[5]

3 — 30. juuli 2004. aasta seadus (*Bundesgesetzblatt*, edaspidi „*BGBl.*“, I, 2004, lk 1950), 25. veebruaril 2008 avaldatud redaktsioonis (*BGBl.* I, lk 162).

4 — AufenthG § 55 lõige 1.

5 — AufenthG § 55 lõige 2.

II. Põhikohtuasjad, eelotsuse küsimused ja menetlus Euroopa Kohtus

A. *Kohtuasi C-508/15*

9. Sidika Ucar on Türgi kodanik, kes abiellus 1977. aastal Ö. Ucariga. Nad said neli last ning hiljem abielu lahutati 1991. aastal. Samal aastal lahkus Ö. Ucar Türgist, kus ta oma perekonnaga elas, läks Saksamaale ja abiellus Saksa kodanikuga. 1996. aastal väljastasid riigi ametiasutused Ö. Ucarile alalise elamisloa. 1999. aastal lahutati Ö. Ucari teine abielu. 2000. aasta septembris abiellub S. Ucar uuesti Ö. Ucariga. 2001. aasta novembris siseneb S. Ucar koos nende noorima ühise lapsega Saksamaa territooriumile viisaga, mille Landesamt für Bürger- und Ordnungsangelegenheiten (Berliini liidumaa välismaalaste amet, Saksamaa, edaspidi „välismaalaste amet“) väljastas Ö. Ucari perekonna taasühinemise alusel, ja abielu alusel antava elamisloaga, mis kehtis kuni 26. novembrini 2002.

10. Ö. Ucar töötas 2000. aasta maist kuni 2001. aasta lõpuni töölepingu alusel pagarina. 2002. aasta alguses asus ta tegutsema pagari kutsealal füüsilisest isikust ettevõtjana, 2005. aasta oktoobris lõpetas ta selle tegevuse ja asus taas tööle töölepingu alusel samas valdkonnas kuni 2011. aasta detsembrini.

11. S. Ucari elamisluba pikendati 28. novembril 2002 kaheks aastaks. 29. novembril 2004 pikendati seda uuesti kaheks aastaks. Nendeks kaheks pikendamiseks kontrollis välismaalaste amet, et S. Ucari elatusvahendid olid tagatud sissetulekuga, mida tema abikaasa sai oma kutsetegevusest.

12. Välismaalaste amet väljastas 21. novembril 2006 S. Ucarile elamisloa perekonna taasühinemiseks, võttes arvesse, et Ö. Ucar töötas taas töölepingu alusel. Seda elamisluba pikendati mitu korda, viimati 12. detsembril 2013.

13. S. Ucar esitas 16. augustil 2013 välismaalaste ametile AufenthG § 4 lõike 5 alusel elamisloa taotluse, mis tõendaks EMÜ-Türgi assotsiatsioonilepingust tulenevat riigis elamise õigust, väites, et otsuse nr 1/80 artikli 7 esimeses lõigus sätestatud tingimused on täidetud, arvestades eelkõige asjaolu, et tema abikaasa on alates 2005. aasta novembrist katkematult töölepingu alusel töötanud.

14. Välismaalaste amet jättis 6. mai 2014. aasta otsusega tema taotluse rahuldamata ega pikendanud tema elamisluba uuesti. See amet leidis esiteks, et S. Ucari elatusvahendid ei olnud enam tagatud. Teiseks leidis ta samuti, et S. Ucaril ei olnud otsuse nr 1/80 artikli 7 esimesest lõigust tulenevaid õigusi, kuna Ö. Ucar ei olnud täitnud tingimust töötada seaduslikul tööturul kolme aasta jooksul, mis järgnevad vahetult tema abikaasa saabumisele Saksamaa territooriumile ja perekonna taasühinemise alusel antud esimese elamisloa väljastamisele. Asjaolu, et Ö. Ucar töötas katkematult töölepingu alusel 1. novembrist 2005 kuni detsembrini 2011, ei anna tema abikaasale kõnealust õigust. Lõpetuseks leidis välismaalaste amet, et S. Ucari elamisloa pikendamist ei saa käsitada pereliikmele antud loana asuda töötaja juurde elama otsuse nr 1/80 artikli 7 esimese lõigu tähenduses, sest see luba puudutab nimetatud ameti arvates tingimata kõige esimest luba, mis väljastati liikmesriigi territooriumile saabumisel, mitte sellele järgnevaid lube.

15. S. Ucar vaidlustab need järeldused, esitades välismaalaste ameti 6. mai 2014. aasta otsuse peale kaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtusse.

16. Kuna Verwaltungsgericht Berlinil (Berliini halduskohus) tekkisid seega liidu õiguse tõlgendamisel raskused, otsustas ta menetluse peatada ja esitada 24. septembril 2015 Euroopa Kohtu kantseleisse saabunud eelotsusetaotlusega Euroopa Kohtule kohtuasjas C-508/15 järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas otsuse nr 1/80 artikli 7 esimese lõigu esimest taanet tuleb tõlgendada nii, et selles sätestatud teokoosseis on täidetud ka siis, kui pereliikme kolmeaastasele seaduslikule elamisele seaduslikul tööturul tegutseva Türgi päritolu töötaja juures eelnes periood, mil töötaja, kelle juurde pereliige elama asus, lahkus liikmesriigi seaduslikult tööturult pärast seda, kui pereliige oli saanud viidatud sätte alusel antud loa asuda tema juurde elama?

2. Kas otsuse nr 1/80 artikli 7 esimest lõiku tuleb tõlgendada nii, et elamisloa pikendamist tuleb käsitada viidatud sättes ette nähtud loana asuda elama seaduslikul tööturul tegutseva Türgi päritolu töötaja juurde, kui asjaomane pereliige elab alates selle sätte tähenduses antud loa väljastamisest Türgi päritolu töötajaga katkematult koos, viimane aga asub pärast vahepealset lahkumist liikmesriigi seaduslikult tööturult seal taas tegutsema alles elamisloa pikendamise ajal?“

B. *Kohtuasi C-509/15*

17. Recep Kilic sündis 1993. aastal Türgis, kuna tema vanemad, kes on Saksamaa elanikud, olid sel ajal puhkusel nende päritolumaal. R. Kilic saabus Saksamaale 16. aprillil 1994. Kumbki tema vanematest sel ajal ei töötanud.

18. Tema vanemad lahutasid oma abielu 1996. aasta mais ja R. Kilic jäi ainult oma ema ülalpeetavaks, kes hakkas töölepingu alusel töötama 30. juunil 1998 ning ta jätkas seda töötamist peaaegu katkematult kuni 2003. aasta aprillini, mil ta läks rasedus- ja sünnituspuhkusele ning seejärel lapsehoolduspuhkusele.

19. Sellal kui Saksa õiguses on äsja kehtestatud kohustus omada elamisluba, väljastatakse 5. mail 1997 R. Kilicile elamisluba, mille kehtivus on kaks aastat. Arvestades R. Kilici ema tööandja esitatud tõendit ja vaatamata asjaolule, et ta ema saab sotsiaalabi, pikendati 1999. aastal R. Kilici elamisluba ühe aasta võrra. Seejärel pikendati seda mitu korda kuni 10. novembrini 2011 ning alates sellest kuupäevast on R. Kilicil üksnes ajutised tõendid.

20. R. Kilicil olid õpiraskused ja tema suhtes algatati mitu kriminaalmenetlust ning talle mõistetakse mitmel korral vangistus, viimati 11. juunil 2013, mil talle mõisteti alaealiste kuritegevuse eest kolme aasta ja kolme kuu pikkune vangistus ebaseadusliku grupiviisilise narkootiliste ainetega kauplemise eest. Ta vabanes vanglast 27. mail 2015.

21. Välismaalaste amet jättis 24. juulil 2014 rahuldamata tema elamisloa pikendamise taotluse ja tegi korralduse tema väljasaatmiseks AufenthG § 53 punktide 1 ja 2 ning § 55 alusel. Esiteks leidis see amet, et R. Kilic ei saanud tugineda ühelegi EMÜ-Türgi assotsiatsioonilepingul või otsuse nr 1/80 artikli 7 esimesel lõigul põhinevale õigusele, kuna tema vanemad ei täitnud tingimust töötada seaduslikul tööturul katkematult kolme aasta vältel alates R. Kilici seaduslikust sisenemisest Saksamaa territooriumile. Teiseks leidis see amet, et arvestades juba toime pandud korduvaid raskeid rikkumisi, nende rikkumiste kordumise riski ja seda, et R. Kilic kujutab endast ohtu avalikule julgeolekule ja korrale, peaks R. Kilici välja saatma Türgisse. Nende olemasolevate huvide kaalumise tulemusena jõudis ta järeldusele, et tihedaid isiklikke sidemeid, mis R. Kilicil on Saksamaa territooriumiga, tuleks neil asjaoludel lugeda teisejärgulisteks.

22. R. Kilic esitas 1. septembril 2014 selle otsuse peale kaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtusse. Ta väidab, et talle tuleb otsuse nr 1/80 artikli 7 esimese lõigu alusel anda riigis elamise õigus, kuna tema ema töötas töölepingu alusel katkematult peaaegu viis aastat. Samuti väidab ta, et ta võib saada erilist kaitset väljasaatmise eest, mida annab Türgi kodanikele sama otsuse artikkel 14.

23. Eraldi eelotsustetaotlusega, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse samal päeval, esitas Verwaltungsgericht Berlin (Berliini halduskohus) kohtuasja C-509/15 raames Euroopa Kohtule küsimuse, mis on sõnastatud järgmiselt:

„Kas taasühinemise lubamisena otsuse nr 1/80 artikli 7 tähenduses võib käsitada seda, kui pereliikme, kellele anti luba asuda elama esialgu õigustatud isikute juurde, kes ei tegutsenud tööturul, elamisluba pikendatakse kuupäeval, mil esialgu õigustatud isik, kelle juures pereliige seaduslikult elab, on tööle asunud?“

C. *Menetlus Euroopa Kohtus*

24. Kohtuasjad C-508/15 ja C-509/15 liideti 27. oktoobri 2015. aasta otsusega kirjalikuks ja suuliseks menetluseks ning kohtuotsuse tegemiseks.

25. Kirjalikud seisukohad esitasid ainsana S. Ucar, välismaalaste amet ja Euroopa Komisjon.

III. Õiguslik analüüs

A. *Sissejuhatavad märkused*

26. Olgu meenutatud, et otsus nr 1/80 näeb ette, et Türgi päritolu töötajal, kes tegutseb liikmesriigi seaduslikul tööturul, on õigus sellele, et tema tööluba uuendatakse pärast üht aastat seaduslikku töötamist, kui talle on tööd sama tööandja juures. Pärast kolme aastat töötamist on tal õigus võtta vastu samal kutsealal tööpakkumisi teiste tööandjate juures. Pärast nelja aastat seaduslikku töötamist on kõnealusel töötajal õigus selles liikmesriigis omandada vaba juurdepääs kõigile palgalistele töökohtadele. Otsuse nr 1/80 artikli 6 alusel omandatud õiguste kohta on samuti täpsustatud, et „iga-aastased puhkused, rasedus- ja sünnituspuhkus ning puudumised tööõnnetuste või lühiajaliste haiguste tõttu arvestatakse seaduslike tööperioodide hulka“.[6] Sunnitud töötuse perioode ja puudumisi pikaajaliste haiguste tõttu „ei loeta küll seaduslike tööperioodide hulka, kuid need ei kahjusta siiski eelneva tööperioodi alusel saadud õigusi“.[7]

27. Samal ajal, kui tugevnevad seaduslikult liikmesriigi territooriumile sisenenud Türgi päritolu töötaja õigused tööturule pääseda, on selle tugevnemise tagajärjeks soodustada selle töötaja pereliikmete olukorda. Kui neil lubati asuda elama selle töötaja juurde vastuvõtva liikmesriigi territooriumile, omandavad tema pereliikmed õiguse vastata kõikidele tööpakkumistele, kui nad on elanud selles riigis seaduslikult vähemalt kolm aastat. Pärast viit aastat seaduslikku elamist on pereliikmetel selles riigis vaba juurdepääs kõigile palgalistele töökohtadele. Sellega seoses ei oma tähtsust, kas need pereliikmed väljendasid kavatsust tegelikult töötada või ei teinud seda.[8]

6 — Otsuse nr 1/80 artikli 6 lõige 2.

7 — Otsuse nr 1/80 artikli 6 lõige 2.

8 — Nimelt tundub, et Euroopa Kohus on nõustunud, et riigis elamise õigusele võib tugineda seoses töötamisega, isegi tulevikus töötamisega: vt otsuse nr 1/80 artikli 6 lõike 1 kohta kohtuotsus, 10.2.2000, Nazli (C-340/97, EU:C:2000:77, punkt 37). Eelkõige – ja erinevalt Türgi päritolu töötajatest, kelle suhtes kehtib see otsuse nr 1/80 artikli 6 lõige 1 – ei sõltu selle otsuse artiklis 7 sätestatud pereliikmete seisund töölepingu alusel töötamisest: vt kohtuotsused, 7.7.2005, Aydinli (C-373/03, EU:C:2005:434, punkt 29), 18.7.2007, Derin (C-325/05, EU:C:2007:442, punkt 56) ning 25.9.2008, Er (C-453/07, EU:C:2008:524, punkt 31). Välismaalaste ameti argument, et S. Ucaril puudus soov mis tahes alal töötada, ei ole neil asjaoludel tulemuslik. Niisamuti ei oleks see tulemuslik juhul, kui seda kasutataks R. Kilici vastu (vt kohtuotsus, 25.9.2008, Er, C-453/07, EU:C:2008:524, punkt 34).

28. Seoses küsimusega Türgi päritolu töötaja ja tema pereliikmete juurdepääsu kohta liikmesriigi tööturule leidis Euroopa Kohus, et riigis elamise õigust tuleb tingimata käsitada nii, et see kaasneb juurdepääsuga kõnealusele tööturule. Selleks et vastata tulemuslikult tööpakkumisele või kasutada vaba juurdepääsu kõigile palgalistele töökohtadele, peab ilmselgelt saama elada selle liikmesriigi territooriumil, kus seda tööd tehakse või kus tööd pakutakse. [9]

29. Käesolevates eelotsusetaotlustes ongi aga tegemist just S. Ucari ja R. Kilici riigis elamise küsimusega. Kui nad omandasid otsuse nr 1/80 artikli 7 esimese lõigu alusel õiguse pääseda Saksamaa tööturule, peaks välismaalaste amet tunnustama nende õigust riigis elada mitte enam ainult liikmesriigi õigusnormide alusel, vaid nimetatud otsuse alusel. Raskus tekib asjaolust, et Türgi päritolu töötajal, kelle juurde nad elama asusid, ei olnud sellise töötaja staatust, kes tegutses seaduslikul tööturul kolme aasta vältel, mis järgnesid vahetult nende Saksamaale saabumisele, või ta ei olnud seda staatust säilitanud. Vastavalt sellele, kuidas Saksamaa ametiasutused tõlgendavad otsust nr 1/80 ja EMÜ-Türgi assotsiatsioonilepingut, oleks S. Ucar võinud omandada õigused otsuse nr 1/80 artikli 7 esimese lõigu alusel üksnes juhul, kui tema abikaasa oleks töölepingu alusel seaduslikult ja pidevalt töötanud 2001. aasta novembrist – kuupäevast, mil S. Ucar Saksamaale saabus – kuni 2004. aasta novembrini. Niisamuti oleks R. Kilic need õigused omandanud üksnes juhul, kui tema ema oleks töötanud samadel tingimustel 1994. aasta aprillist – kuupäevast, mil R. Kilic saabus Saksamaa territooriumile – kuni 1997. aasta aprillini. Selles seisnebki Euroopa Kohtule kohtuasjas C-508/15 esitatud esimese eelotsuse küsimuse tähtsus. [10]

30. Peale selle, juhul, kui Euroopa Kohus kinnitab välismaalaste ameti tõlgendust ning otsuse nr 1/80 artikli 7 esimesest lõigust tulenevad õigused saavad tekkida üksnes juhul, kui Türgi päritolu töötaja, kelle juurde tuleb vastuvõtva liikmesriigi territooriumile elama tema pereliige, töötab alates selle pereliikme saabumisest ja kogu nende õiguste tekkimiseks vajaliku aja jooksul seaduslikul tööturul, siis küsib eelotsusetaotluse küsimuse esitanud kohus Euroopa Kohtult veel seda, kas sellele pereliikmele antud elamisloa pikendamise otsust saab käsitada perekonna taasühinemise lubamise algse otsusena, nii et ajavahemik, mille jooksul Türgi päritolu töötaja peab töötama seaduslikul tööturul, võib samuti tulemuslikult alata pikendamise otsuse kuupäevast, mitte üksnes kuupäevast, mil pereliige esimest korda sisenes vastuvõtva liikmesriigi territooriumile. See on kohtuasjas C-508/15 esitatud teise küsimuse ja kohtuasjas C-509/15 esitatud ainsa küsimuse ese. Arvestades aga seda, kuidas ma soovitan Euroopa Kohtul vastata kohtuasja C-508/15 esimesele küsimusele, käsitlen seda teemat vaid väga teisejärgulisena.

9 — Vt otsuse nr 1/80 artikli 6 kohta ja rohke kohtupraktika hulgas kohtuotsused, 20.9.1990, Sevince (C-192/89, EU:C:1990:322, punkt 26), 29.5.1997, Eker (C-386/95, EU:C:1997:257, punkt 19), 30.9.1997, Ertanir (C-98/96, EU:C:1997:446, punkt 26), 7.7.2005, Dogan (C-383/03, EU:C:2005:436, punkt 14) ning 10.1.2006, Sedef (C-230/03, EU:C:2006:5, punktid 33 ja 34).
Vt otsuse nr 1/80 artikli 7 kohta ja samuti rohke kohtupraktika hulgas kohtuotsused, 17.4.1997, Kadiman (C-351/95, EU:C:1997:205, punkt 29), 16.3.2000, Ergat (C-329/97, EU:C:2000:133, punkt 40), 22.6.2000, Eyüp (C-65/98, EU:C:2000:336, punkt 29), 11.11.2004, Cetinkaya (C-467/02, EU:C:2004:708, punkt 31), 7.7.2005, Aydinli (C-373/03, EU:C:2005:434, punkt 25), 18.7.2007, Derin (C-325/05, EU:C:2007:442, punktid 40 ja 47), 18.12.2008, Altun (C-337/07, EU:C:2008:744, punkt 21) ning 19.7.2012, Dülger (C-451/11, EU:C:2012:504, punkt 28).

10 — Olen veendunud, et see küsimus omab tähtsust ka kohtuasjas C-509/15 ning R. Kilici olukorra jaoks. Eelotsusetaotluse esitanud kohus esitab Euroopa Kohtule küsimuse selle kohta, kas otsuse nr 1/80 artikli 7 esimese lõiguga on kooskõlas liikmesriigi ametiasutuste nõue, et Türgi päritolu töötaja, kelle juurde asub vastuvõtva liikmesriigi territooriumile elama tema pereliige, peab säilitama sellise töötaja staatust, kes töötab seaduslikul tööturul kolme aasta vältel, mis järgnevad vahetult selle pereliikme saabumisele, ainuüksi seoses S. Ucari olukorraga. Euroopa Kohtule kohtuasjas C-509/15 esitatud toimikust nähtub siiski, et R. Kilici elamisluba keelduti pikendamast eelkõige asjaolu tõttu, et välismaalaste ameti sõnul ei saanud ta tugineda ühelegi otsuse nr 1/80 artikli 7 esimesel lõigul põhinevale õigusele, sest tema ema ei olnud seda nõuet täitnud. Seega tuleb kohtuasjas C-508/15 esitatud esimest küsimust käsitledes laiendada kaalutlusi nii, et need hõlmaksid R. Kilici olukorda.

B. *Kohtuasjas C-508/15 esitatud esimene eelotsuse küsimus*

31. Kohtuasjas C-508/15 esitatud esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt Euroopa Kohtult teada, kas otsuse nr 1/80 artikli 7 esimest lõiku tuleb tõlgendada nii, et see säte annab Saksamaal elava Türgi päritolu töötaja pereliikmele riigis elamise õiguse, kui see töötaja tegutseb seaduslikul tööturul kolmeaastase katkematu ajavahemiku jooksul ja selle aja jooksul elas pereliige koos selle töötajaga, ilma et sellega läheks vastuollu asjaolu, et kõnealune ajavahemik ei järgnenud vahetult asjaomase pereliikme sisenemisele Saksamaa territooriumile.

32. Sellele küsimusele vastamiseks peab hetkeks tagasi tulema üldiste kaalutluste juurde, mida Euroopa Kohus on esitanud oma kohtupraktikas, mis käsitleb otsuse nr 1/80 artikli 7 esimest lõiku, ning seejärel analüüsida eelkõige seaduslikul tööturul töötamise mõistet.

1. Otsuse nr 1/80 artikli 7 esimene lõik Euroopa Kohtu praktikas

33. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on otsuse nr 1/80 artikli 7 esimesel lõigul vahetu õigusmõju, nii et Türgi kodanikel, kelle suhtes see säte on kohaldatav, on õigus sellele otseselt liikmesriikide kohtutes tugineda selleks, et nende suhtes ei kohaldataks siseriiklikke õigusnorme, mis on selle sättega vastuolus.[11] See artikkel kuulub peale selle otsuse nr 1/80 sotsiaalsätete hulka, kusjuures see otsus moodustab lisaetapi ELTL artiklitest 45-47 lähtuva töötajate vaba liikumise ellurakendamise suunas, nii et nendes artiklites tunnustatud põhimõtted peavad võimaluse piires laienema Türgi kodanikele, kellel on selle otsusega määratletud õigused.[12]

34. Euroopa Kohus leidis lisaks, et otsuse nr 1/80 artikli 7 esimene lõik rakendab „õiguste järkjärgulise omandamise süsteemi“, mis taotleb kahte eesmärki.[13] Niisiis leidis Euroopa Kohus, et „[k]õigepealt, enne kui *algne* kolmeaastane periood on lõppenud, on nimetatud sätte eesmärk võimaldada võõrtöötaja pereliikmetel viimase juures elada, et soodustada sel viisil perekonna taasühinemise kaudu vastuvõtvasse liikmesriiki seaduslikult integreerunud Türgi päritolu töötaja töötamist ja elamist […]. Seejärel on sama sätte eesmärk tugevdada Türgi päritolu võõrtöötaja perekonna jätkusuutlikku lõimumist vastuvõtvas liikmesriigis, andes asjaomasele pereliikmele pärast kolme aastat seaduslikku elamist selles liikmesriigis võimaluse ise tööturule siseneda. Selliselt taotletav peamine eesmärk on tugevdada nimetatud pereliikme positsiooni, kes on selleks ajaks vastuvõtvasse liikmesriiki juba seaduslikult integreerunud, andes talle kõnealuses riigis vahendid endale ise elatise teenimiseks ja endale seega võõrtöötajast sõltumatu olukorra loomiseks.“[14] Sellest tuleneb, et kui tõlgendamisel lähtuda otsusega nr 1/80 taotletavast üldisest eesmärgist, on „eelkõige otsuse nr 1/80 artikli 7 esimese lõiguga kehtestatud süsteemi eesmärk seega luua soodsad tingimused perekonna taasühinemiseks“.[15]

35. Mis puudutab liikmesriikidele jäetud tegevusruumi, siis kuigi väljakujunenud kohtupraktika kohaselt jääb neile pädevus reguleerida seda, millistel tingimustel Türgi kodanikud nende territooriumile esimest korda sisenevad ning millistel tingimustel nad võivad esimest korda tööturule pääseda,[16] siis seevastu juhul, kui need kodanikud täidavad mõnes otsuse nr 1/80 sättes ette nähtud

11 — Vt eelkõige kohtuotsused, 22.6.2000, Eyüp (C-65/98, EU:C:2000:336, punkt 25), 18.7.2007, Derin (C-325/05, EU:C:2007:442, punkt 47), 25.9.2008, Er (C-453/07, EU:C:2008:524, punkt 25), 18.12.2008, Altun (C-337/07, EU:C:2008:744, punkt 20), 8.12.2011, Ziebell (C-371/08, EU:C:2011:809, punkt 48) ning 29.3.2012, Kahveci (C-7/10 ja C-9/10, EU:C:2012:180, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika).

12 — Vt eelkõige kohtuotsused, 17.4.1997, Kadiman (C-351/95, EU:C:1997:205, punkt 30), 10.1.2006, Sedef (C-230/03, EU:C:2006:5, punkt 33) ning 19.7.2012, Dülger (C-451/11, EU:C:2012:504, punkt 48).

13 — Vt kohtuotsus, 29.3.2012, Kahveci (C-7/10 ja C-9/10, EU:C:2012:180, punkt 31).

14 — Kohtuotsus, 29.3.2012, Kahveci (C-7/10 ja C-9/10, EU:C:2012:180, punktid 32 ja 33 ning seal viidatud kohtupraktika). Kohtujuristi kursiiv. Tulen oma analüüsis hiljem tagasi selle juurde, kas asjaolule, et Euroopa Kohus kasutas omadussõna „algne“, tuleb omistada tähtsust või mitte.

15 — Kohtuotsus, 29.3.2012, Kahveci (C-7/10 ja C-9/10, EU:C:2012:180, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).

16 — Vt rikkaliku kohtupraktika hulgas kohtuotsused, 16.12.1992, Kus (C-237/91, EU:C:1992:527, punkt 25), 5.10.1994, Eroglu (C-355/93, EU:C:1994:369, punkt 10), 17.4.1997, Kadiman (C-351/95, EU:C:1997:205, punkt 31), 10.2.2000, Nazli (C-340/97, EU:C:2000:77, punkt 29) ning 29.9.2011, Unal (C-187/10, EU:C:2011:623, punkt 41).

tingimusi ja saavad seeläbi selle otsusega antud õigusi, ei ole neil liikmesriikidel lubatud näha ette õigusnorme, mis erinevad oma olemuselt otsuses nr 1/80 sätestatust või kehtestavad muid tingimusi, kui selle otsusega on ette nähtud.[17] Järelikult ei saa liikmesriigid ühepoolselt muuta Türgi kodanike järkjärgulise vastuvõtva liikmesriigiga lõimimise süsteemi ulatust.[18]

36. Seega tuleb kindlaks teha, kas Saksamaa ametiasutused ei muutnud ühepoolselt eespool mainitud süsteemi, nõudes otsuse nr 1/80 artikli 7 esimesest lõigust tulenevate õiguste tunnustamiseks, et Türgi päritolu töötaja, kelle juurde asub liikmesriigi territooriumile elama tema pereliige, töötaks alates selle pereliikme saabumise kuupäevast seaduslikul tööturul terve selle aja vältel, mis on vajalik nimetatud sättes ette nähtud õiguste omandamiseks, ilma et arvesse võiks võtta sama pikki, kuid sellest kuupäevast hilisemaid ajavahemikke, mille jooksul ta töötas kõnealusel tööturul.

2. Töötamine seaduslikul tööturul ja otsuse nr 1/80 artikli 7 esimeses lõigus ette nähtud õiguste omandamise tingimused

37. Millistel konkreetsetel tingimustel võib Türgi päritolu töötaja pereliige omandada õigusi otsuse nr 1/80 artikli 7 esimese lõigu alusel? Kuigi Euroopa Kohus on sellele küsimusele juba osaliselt vastanud, ei ole ta siiski kunagi võtnud selget seisukohta selle kohta, millises ajalises järjekorras neid tingimusi tuleb täita.

38. Enne, kui käsitlen seda, kuidas Euroopa Kohus neid tingimusi tõlgendas, märgin, et otsuse nr 1/80 artikli 7 esimese lõigu tekst ise ei näe ette mitte midagi sõnaselgelt sarnast sellega, mida nõuavad Saksamaa ametiasutused. Selle artikli lugemisest nähtub pelgalt, et liikmesriigi seaduslikul tööturul töötava Türgi päritolu töötaja pereliikmel, kellel on lubatud selle töötaja juurde elama asuda, on põhimõtteliselt õigus vastata igale tööpakkumisele, kui ta on vähemalt kolm aastat selles riigis seaduslikult elanud (otsuse nr 1/80 artikli 7 esimese lõigu esimene taane), ning seejärel saab ta seal vaba juurdepääsu kõigile palgalistele töökohtadele omal valikul, kui ta on seal vähemalt viis aastat elanud (otsuse nr 1/80 artikli 7 esimese lõigu teine taane).

39. Euroopa Kohus tõlgendas otsuse nr 1/80 artikli 7 esimest lõiku nii, et „selles sättes ette nähtud õiguste omandamine sõltub kahest kumulatiivsest eeltingimusest, milleks on esiteks asjaolu, et asjaomane isik peab olema vastuvõtva liikmesriigi seaduslikul tööturul juba tegutseva Türgi päritolu töötaja pereliige, ning teiseks asjaolu, et selle riigi pädevad ametiasutused peavad olema ta lubanud nimetatud töötaja juurde elama. Kui need eeltingimused on täidetud, tuleb otsuse nr 1/80 artikli 7 esimese lõigu kohaldamiseks veel kontrollida, kas asjaomane Türgi kodanik on teatud aja jooksul vastuvõtva liikmesriigi territooriumil seaduslikult elanud selle töötaja juures, kelle kaudu ta õigused omandab“.[19]

17 — Vt kohtuotsused, 16.6.2011, Pehlivan (C-484/07, EU:C:2011:395, punkt 56) ja 29.3.2012, Kahveci (C-7/10 ja C-9/10, EU:C:2012:180, punkt 36). Vt ka kohtuotsus, 18.12.2008, Altun (C-337/07, EU:C:2008:744, punkt 61).

18 — Vt kohtuotsused, 16.6.2011, Pehlivan (C-484/07, EU:C:2011:395, punkt 56 ja seal viidatud kohtupraktika) ning 29.3.2012, Kahveci (C-7/10 ja C-9/10, EU:C:2012:180, punkt 37).

19 — Kohtuotsus, 29.3.2012, Kahveci (C-7/10 ja C-9/10, EU:C:2012:180, punktid 26 ja 27 ning seal viidatud kohtupraktika). Kohtuotsuses, 19.7.2012, Dülger (C-451/11, EU:C:2012:504, punkt 29) loetleb Euroopa Kohus lõpuks kolm tingimust.

40. Euroopa Kohus on oma kohtupraktikas ühtemoodi nimetanud kolme aasta pikkust „algset perioodi“ [20], kolmeaastast „perioodi“ [21], „teatud aega“ [22] või „kolme aastat alates asjaomase pereliikme sisenemisest vastuvõtva liikmesriigi territooriumile“. [23] Need elemendid ei ole minu arvates määrava tähtsusega. Esiteks, „algsele“ perioodile viitamise eesmärk on lihtsalt eristada seda järgnevalt lisanduvast kaheaastasest perioodist, mis annab otsuse nr 1/80 artikli 7 esimese lõigu teise taande kohaselt liikmesriigi seaduslikul tööturul töötava Türgi päritolu töötaja pereliikmele vaba juurdepääsu kõigile palgalistele töökohtadele. Teiseks, kohtuotsuses Pehlivan [24] tehtud täpsustus on täiesti eraldiseisev ja see tehti kohtuasjas, milles ei olnud niisuguseid kronoloogilisi küsimusi nagu see, mida käesoleval juhul lahendada tuleb. [25]

41. Nii S. Ucari kui ka R. Kilici puhul on selge, et nad täidavad tingimusi, mis Euroopa Kohus on tavapäraselt määratlenud selleks, et nad võiksid omandada otsuse nr 1/80 artiklis 7 sätestatud õigused. Mõlemad on Türgi päritolu töötaja pereliikmed ja neile anti seaduslik luba tulla elama asjaomase Türgi päritolu töötaja juurde vastuvõtva liikmesriigi territooriumile. Samuti on selge, et mõlemad täitsid ühises majapidamises tegelikult kooselamise nõuet. [26]

42. Kohtupraktika nõuab lõpetuseks, et Türgi päritolu töötaja, kelle juurde elama asutakse, töötaks oma elukoha liikmesriigi seaduslikul tööturul „kogu selle aja jooksul, mis pereliikmel on [selle] liikmesriigi tööturule juurdepääsu õiguse omandamiseks vajalik“. [27] Seaduslikul tööturul tegutsemine on eraldiseisev mõiste otsuse nr 1/80 artikli 6 lõikes 1 esitatud seadusliku töötamise mõistest. [28] Selle tööturul tegutsemise kohta leidis Euroopa Kohus aga, et „see mõiste hõlmab kõiki töötajaid, kelle puhul on täidetud vastuvõtva liikmesriigi õigus- ja haldusnormidest tulenevad nõuded ning kel on seega õigus selle territooriumil töötada“. [29] Töösuhte ajutine katkemine ei pruugi tingimata põhjustada seda, et Türgi päritolu töötaja ei ole enam seaduslikul tööturul vähemalt perioodil, mis on talle teise palgalise töö leidmiseks mõistlikult vajalik, ning tingimusel, et kõnealune töö puudumine on ajutine. [30] Lõpetuseks on „Türgi päritolu töötaja seaduslikult tööturult välja arvatud vaid juhul, kui tal objektiivselt puudub mis tahes võimalus tööturule naasta või ta on ületanud pärast ajutist töötust uue palgalise töö otsimiseks mõistliku aja“. [31]

20 — Vt kohtuotsused, 17.4.1997, Kadiman (C-351/95, EU:C:1997:205, punktid 32 ja 33), 21.1.2010, Bekleyen (C-462/08, EU:C:2010:30, punkt 36), 16.6.2011, Pehlivan (C-484/07, EU:C:2011:395, punktid 45, 51 ja 55), 29.3.2012, Kahveci (C-7/10 ja C-9/10, EU:C:2012:180, punkt 32) ning 19.7.2012, Dülger (C-451/11, EU:C:2012:504, punkt 39).

21 — Vt kohtuotsused, 11.11.2004, Cetinkaya (C-467/02, EU:C:2004:708, punkt 30), 7.7.2005, Aydinli (C-373/03, EU:C:2005:434, punktid 24 ja 29), 18.12.2008, Altun (C-337/07, EU:C:2008:744, punktid 19, 30 ja 58) ning 16.6.2011, Pehlivan (C-484/07, EU:C:2011:395, punktid 36, 38, 60, 61 ja 64).

22 — Vt kohtuotsus, 21.1.2010, Bekleyen (C-462/08, EU:C:2010:30, punkt 26).

23 — Kohtuotsus, 16.6.2011, Pehlivan (C-484/07, EU:C:2011:395, punkt 52). Võrdluseks olgu siiski selle kohtuotsuse punkt 60, milles Euroopa Kohus loobub sellest kõnealuse kohtuasja asjaolusid arvestades kasutust täpsustusest.

24 — Kohtuotsus, 16.6.2011 (C-484/07, EU:C:2011:395, punkt 52).

25 — Vt analoogia alusel kohtujuristi ettepanek, Bot, kohtuasi Dülger (C-451/11, EU:C:2012:331, punkt 24).

26 — Vt kohtuotsus, 18.12.2008, Altun (C-337/07, EU:C:2008:744, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).

27 — Kohtuotsus, 18.12.2008, Altun (C-337/07, EU:C:2008:744, punkt 32).

28 — Vt kohtuotsus, 18.12.2008, Altun (C-337/07, EU:C:2008:744, punkt 22).

29 — Kohtuotsus, 18.12.2008, Altun (C-337/07, EU:C:2008:744, punkt 23).

30 — Vt kohtuotsus, 18.12.2008, Altun (C-337/07, EU:C:2008:744, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika).

31 — Kohtuotsus, 18.12.2008, Altun (C-337/07, EU:C:2008:744, punkt 25). Euroopa Kohus täpsustas samuti, et neid otsuse nr 1/80 artikli 6 lõike 1 tõlgendamisel tehtud kaalutlusi võib ka kasutada sama otsuse artikli 7 esimese lõigu tõlgendamiseks (vt kohtuotsus, 18.12.2008, Altun, C-337/07, EU:C:2008:744, punktid 27 ja 28). Lisaks võiks tekkida küsimus selle kohta, kas kohtupraktikast tulenevad juhised on asjakohased S. Ucari olukorra puhul. Nimelt, kuigi on selge, et Ö. Ucar ei töötanud töölepingu alusel kolme aasta jooksul, mis järgnesid tema abikaasa saabumisele Saksamaa territooriumile (st 2001. aasta novembrist 2004. aasta novembrini), tegutses ta sel perioodil füüsilisest isikust ettevõtjana, ning näib, et ta tegi seda täielikus kooskõlas liikmesriigi õigusnormidega, nii et ta tegutses pidevalt seaduslikul tööturul selle mõiste riiklikus tähenduses.

43. Nagu peale selle märkis komisjon, lubatakse otsuse nr 1/80 artikli 6 alusel õigused omandada ka juhul, kui selles artiklis nõutud tegutsemine seaduslikul tööturul ei toimu tegelikult kohe, kui asjaomane Türgi kodanik saabub vastuvõtva liikmesriigi territooriumile – tal ei pruugi sel ajal isegi veel olla töötaja staatust.[32] Arvestades aga otsuse nr 1/80 artikliga 7 taotletud eesmärki, oleks kohatu nõuda selle rakendamisel rangust, mida ei tule kasutada selle otsuse artikli 6 rakendamisel.

44. Selle eesmärgi suhtes ei saa ma nõustuda välismaalaste ameti argumendiga, et otsuse nr 1/80 artikli 7 ja selle eesmärgi vahel ei oleks enam kooskõla, kui seda peaks tõlgendama nii, et selle alusel võivad tekkida õigused isegi juhul, kui seaduslikul tööturul töötamise ajavahemik ei järgne vahetult pereliikme saabumisele, sest niisugusel juhul ei oleks enam tarvis perekonna taasühinemist soodustada. Olen nimelt arvamusel, et perekonna taasühinemiseks soodsate tingimuste loomiseks ei tohi otsuse nr 1/80 artiklit 7 tõlgendada liiga kitsalt. Asjaolu, et asjaomane Türgi päritolu töötaja täidab täielikult kohustust töötada teatud perioodil vastuvõtva liikmesriigi seaduslikul tööturul alles pärast tema juurde elama asunud pereliikme saabumist, ei muuda vähem asjakohaseks arusaama, et juba seaduslikult integreerunud Türgi päritolu töötaja töötamine ja elamine on kergem, kui ta saab selles liikmesriigis oma perekonna püsivalt uuesti ühendada.

45. Järelikult tuleb nentida, et Saksamaa ametiasutused kehtestasid tingimuse, mida ei ole ette nähtud otsuses nr 1/80, nõudes, et Türgi päritolu töötajad peavad selleks, et nende pereliikmete puhul tunnustataks otsuse nr 1/80 artikli 7 esimeses lõigus kehtestatud õigusi, töötama kõnealuste õiguste tekkimiseks vajaliku perioodi jooksul seaduslikul tööturul kohe alates nende pereliikmete saabumisest, ilma et arvesse saaks võtta hilisemaid samaväärseid seaduslikul tööturul töötamise perioode.

46. Kuna minu seisukohta kinnitab asjaolu, et – tuletan meelde – otsuses nr 1/80 ei ole sõnaselgeid vastupidiseid sätteid, kaldun seega väga konkreetselt arvama, et S. Ucar, kes tegelikult elas koos oma abikaasaga peaaegu 14 aastat, sai otsuse nr 1/80 artikli 7 esimese lõigu alusel õigused alates hetkest, mil Ö. Ucar, kes töötas seaduslikul tööturul, töötas katkematult kolm aastat täielikus kooskõlas otsuse nr 1/80 artikli 6 nõuetega. Seega on S. Ucaril alates 2008. aasta novembrist õigused tulenevalt otsuse nr 1/80 artikli 7 esimese lõigu esimesest taandest ning alates 2010. aasta novembrist õigused tulenevalt nimetatud otsuse artikli 7 esimese lõigu teisest taandest. R. Kilic omakorda omandas õiguse otsuse nr 1/80 artikli 7 esimese lõigu esimese taande alusel alates hetkest, mil tema ema töötas seaduslikul tööturul selle õiguse tekkimiseks piisava aja, see tähendab alates 2001. aasta juunist.[33]

47. Saksamaa ametiasutused leiavad, et selline tõlgendus laiendaks oluliselt otsuse nr 1/80 artikli 7 esimese lõigu isikulist kohaldamisala. Sarnasele riskile, mis tekib erinevatel põhjustel, on juba tuginetud seoses 19. juuli 2012. aasta kohtuotsusega Dülger.[34] Euroopa Kohus tuletas siis meelde, et otsuse nr 1/80 artikli 7 esimene lõik „näeb sõnaselgelt ette, et perekonna taasühinemine eeldab vastuvõtva liikmesriigi õigusnormide kohaselt välja antud luba asuda Türgi päritolu töötaja juurde elama […]. Selle tingimuse olemasolu […] selgitab kaalutlus, et EMÜ-Türgi assotsiatsiooni raames ei ole perekonna taasühinemine Türgi päritolu võõrtöötaja pereliikmete õigus, vaid sõltub vastupidi siseriikliku ametiasutuse otsusest, mis tehakse üksnes vastavalt asjaomase liikmesriigi õigusele, võttes arvesse nõuet austada põhiõigusi […]“.[35] Teisisõnu saab otsuse nr 1/80 artikli 7 esimesel lõigul olla mõju üksnes sellepärast, et vastuvõttev liikmesriik lubab perekonna taasühinemist. Seega määratlevad selle sätte isikulise kohaldamisala eelkõige liikmesriikide õigused.

32 — Vt eelkõige kohtuotsus, 24.1.2008, Payir jt (C-294/06, EU:C:2008:36, punkt 45).

33 — Tundub, et R. Kilic ei saa tugineda otsuse nr 1/80 artikli 7 teisele lõigule, mis reguleerib konkreetselt seaduslikul tööturul tegutsevate Türgi päritolu töötajate laste olukorda. Siiski on selge, et need lapsed võivad samuti tugineda otsuse nr 1/80 artikli 7 esimeses lõigus kehtestatud töötamise alastele õigustele (vt kohtuotsus, 19.11.1998, Akman (C-210/97, EU:C:1998:555, punkt 34)). Tundub, et R. Kilic ei täida tingimusi selleks, et talle antaks õigus saada vaba juurdepääs turule, mis on ette nähtud nimetatud otsuse artikli 7 esimese lõigu teises taandes. Vähemasti ei ole põhjuseid, miks tema ema lõpetas töötamise, mis võiksid kuuluda otsuse nr 1/80 artikli 6 lõike 2 alla, Euroopa Kohtule esitatud toimikus piisavalt täpsustatud.

34 — C-451/11, EU:C:2012:504.

35 — Kohtuotsus, 19.7.2012, Dülger (C-451/11, EU:C:2012:504, punktid 61 ja 62 ning seal viidatud kohtupraktika).

48. Kõikidel eespool esitatud põhjustel tuleb otsuse nr 1/80 artikli 7 esimest lõiku tõlgendada nii, et Türgi päritolu töötaja pereliige, kellel on perekonna taasühinemise alusel luba siseneda vastuvõtva liikmesriigi territooriumile, võib, kui ta täidab kõiki teisi selles sätestatud tingimusi, tugineda selle sättega kehtestatud õigustele, kui kolme- või viieaastane periood, mille jooksul Türgi päritolu töötaja, kelle juurde ta elama asus, peab töötama seaduslikul tööturul, ei järgne vahetult selle pereliikme saabumisele vastuvõtva liikmesriigi territooriumile.

C. Teine eelotsuse küsimus, mis esitati kohtuasjas C-508/15, ja ainus eelotsuse küsimus, mis esitati kohtuasjas C-509/15

49. Nagu eelnevalt märgitud, siis, arvestades seda, kuidas ma soovitan Euroopa Kohtul vastata kohtuasjas C-508/15 esitatud esimesele küsimusele, mida ma pean ka tarvilikuks selleks, et selgitada R. Kilici õiguslikku olukorda, leian, et kohtuasja C-508/15 teisele küsimusele ja kohtuasja C-509/15 ainsale küsimusele ei ole vaja vastata.

50. Sellegipoolest soovin eelotsusetaotluse esitanud kohtule, kes peab kohtuasjas C-509/15 käsitlema väljasaatmiskorraldust, meenutada mõningaid asjakohaseid punkte Euroopa Kohtu praktikast, mis käsitleb otsuse nr 1/80 artiklit 14, olles samas täiesti teadlik sellest, et Euroopa Kohtule esitatud eelotsusetaotlus ei puuduta mitte kuidagi seda sätet. Siiski keskendusid seisukohad, mis välismaalaste amet selles kohtuasjas esitas, samuti R. Kilici kohta tehtud väljasaatmisotsuse õiguspärasusele.[36]

51. Tuletan seega igaks juhuks meelde, et otsuse nr 1/80 artikli 14 lõikes 1 ette nähtud avaliku korra kaalutlustel põhineva erandi tõlgendamiseks tuleb võtta aluseks sama erandi tõlgendamine töötajate vaba liikumise valdkonnas.[37] Avaliku korra mõiste „eeldab lisaks ühiskondliku korra rikkumise esinemisele – mis kaasneb iga õigusrikkumisega – tegelikku ja piisavalt tõsist ohtu, mis kahjustab mõnd ühiskonna põhihuvi“.[38] Kuna avaliku korra kaalutlustel põhinevat erandit tuleb tõlgendada kitsalt, „võib kriminaalkorras süüdimõistmisega väljasaatmist põhjendada ainult siis, kui selle süüdimõistmise aluseks olevatest asjaoludest selgub, et isiku enda käitumine kujutab endast tegelikku ohtu avalikule korrale“.[39] Türgi kodanikult „saab talle otsusega nr 1/80 otseselt antud õigusi väljasaatmise teel ära võtta üksnes siis, kui see meede on põhjendatav asjaoluga, et asjaomase isiku käitumisega kaasneb konkreetne risk uuteks avaliku korra rasketeks rikkumisteks“.[40]

52. Vajaduse korral peab eelotsusetaotluse esitanud kohus seega kontrollima, et R. Kilici puhul on need tingimused täidetud.

IV. Ettepanek

53. Eespool esitatud kaalutlusi arvestades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Verwaltungsgericht Berlini (Berliini halduskohus) esitatud eelotsuse küsimustele järgmiselt:

19. septembri 1980. aasta otsuse nr 1/80 assotsiatsiooni arengu kohta (mille võttis vastu assotsiatsiooninõukogu, mis asutati lepinguga assotsiatsiooni loomiseks Euroopa Majandusühenduse ja Türgi vahel) artikli 7 esimest lõiku tuleb tõlgendada nii, et Türgi päritolu töötaja pereliige, kellel on perekonna taasühinemise alusel luba siseneda vastuvõtva liikmesriigi territooriumile, võib, kui ta

36 — Tuleb siiski rõhutada, et enamik nendest seisukohtadest väljendavad välismaalaste ameti ja eelotsusetaotluse esitanud kohtu vahelist vaidlust kohaldatava siseriikliku õiguse üle, ning see vaidlus ei kuulu ilmselgelt Euroopa Kohtu pädevusse.

37 — Vt kohtuotsus, 10.2.2000, Nazli (C-340/97, EU:C:2000:77, punkt 56).

38 — Kohtuotsused, 10.2.2000, Nazli (C-340/97, EU:C:2000:77, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika) ning 7.7.2005, Aydinli (C-373/03, EU:C:2005:434, punkt 27).

39 — Kohtuotsus, 10.2.2000, Nazli (C-340/97, EU:C:2000:77, punkt 58). Vt ka kohtuotsused, 16.3.2000, Ergat (C-329/97, EU:C:2000:133, punkt 46), 7.7.2005, Dogan (C-383/03, EU:C:2005:436, punkt 24) ning 8.12.2011, Ziebell (C-371/08, EU:C:2011:809, punkt 49).

40 — Kohtuotsus, 10.2.2000, Nazli (C-340/97, EU:C:2000:77, punkt 61).

täidab kõiki teisi selles sätestatud tingimusi, tugineda selle sättega kehtestatud õigustele, kui kolme- või viieaastane periood, mille jooksul Türgi päritolu töötaja, kelle juurde ta elama asus, peab töötama seaduslikul tööturul, ei järgne vahetult selle pereliikme saabumisele vastuvõtva liikmesriigi territooriumile.